
Državni izpitni center

M 1 0 2 5 0 1 2 3

JESENSKI IZPITNI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 30. avgust 2010

SPLOŠNA MATURA

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)

A1 – OBČA

1. *Zniževanje temperature: 1*
Naraščanje vlažnosti: 3
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
2. Zaradi velike oddaljenosti od oceanov (izvora vlažnih zračnih gmot) pridejo zračne gmote v notranje predele celin že izsušene. / Suho podnebje in puščavsko rastlinstvo sta posledica zavetrne lege (lege v padavinski senci). / Vlaga se izcedi na reliefnih pregradah, za njimi se zrak izsuši (fenizira). / Zaradi gorskih, orografskih pregrad.
Za smiselno pojasnitev 1 točka.
3. *Tip rastlinstva B: tropski deževni gozd / vlažni tropski gozd*
Tip rastlinstva C: savansko rastlinstvo / drevesna savana / savana
Razlaga: Ogroženo je zaradi izsekavanja in prodaje lesa. / Ogroženo je zaradi požiganja in pridobivanja obdelovalnih površin. / Ogroženo je zaradi gradnje infrastrukture. / Ogroženo je zaradi iskanja, črpanja naravnih virov.
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
4. *Monsunski gozd: Drevje odvrže listje v sušni dobi. / Drevje odvrže listje zaradi pomanjkanja vlage v sušni dobi.*
Gozd zmernih geografskih širin: Drevje odvrže listje med zimskim mirovanjem. / Drevje odvrže listje zaradi nizkih temperatur pozimi.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
5. *Tip rastlinstva: tundrsko rastlinstvo / tundra*
Rastline: lišaji / mahovi / zelišča / tundrske trave / nizko grmičevje (nizke breze, nizke jelše, nizke vrbe)
Talne razmere: permafrost (stalno zamrznjena tla) / hladne prsti / vlažne prsti poleti / zamočvirjena tla poleti
Za štiri pravilne odgovore 3 točke, za tri 2 točki, za dva 1 točka.

A2 – OBČA

6. Terciarni sektor.
1 točka

7.	Prednost	Slabost
<i>Tankerji</i>	Poceni prevoz na velikih razdaljah / ni stroškov pri gradnji prometnih poti (cest ...) / naenkrat možnost prevoza velikih količin.	Okoljski problemi ob izlitju nafte in tankerskih nesrečah / velike ladje potrebujejo v pristaniščih veliko prostora / opremljenost pristanišč za pretovarjanje in skladiščenje nafte / izpust balastne vode v morje.
<i>Cevovodi</i>	Stalen dotok goriva / ekološko bolj sprejemljiv transport / hiter transport / transport velikih količin snovi.	Zelo draga gradnja infrastrukture / cevovodov ni mogoče po želji predstavljati / okoljski problemi / negotova oskrba ob političnih napetostih.

Za štiri različne opise 3 točke, za tri 2 točki, za dva 1 točka.

8. *Opis: Ozke, za gost promet težko prehodne doline. / Počasne in vijugaste poti čez gorske prelaze. / Pozimi zasneženi in težko prevozni prelazi. / Gost in počasen promet. / Hitrost, pretok prometa se z izgradnjo predorov poveča.*
Za dva opisa 2 točki, za enega 1 točka.

9. *Vrsta prometa:* letalski promet
Vzroki: Draga gradnja in vzdrževanje letališč. / Draga gradnja in vzdrževanje letal. / Velika poraba in cena goriva. / Omejene zmogljivosti. / Visoki obratovalni stroški.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
10. *Stare industrijske pokrajine:* Prvotna industrija je bila odvisna od velikih količin surovin in energijskih virov, ki so jih najlaže in najceneje prepeljali po železnici ali z ladjami. / Železarne in jeklarne so gradili v pristaniščih, kamor so pripeljali rudo, surovine. / Z železnicami so povezali pristanišča in rudnike, industrijska središča. / V času razvoja industrije sta bila najbolj razvita železniški in vodni promet.
Tehnološki parki: Zanje je značilna industrija visoke tehnologije, ki ni odvisna od transporta surovin. / Pomembnejši lokacijski dejavnik je hitra prometna povezanost. / Podjetja uporabljajo zahtevno tehnologijo in strokovnjake, ki uporabljajo hitre oblike prevoza. / Letala se vse pogosteje uporabljajo za prevoz dragocene opreme za potrebe raziskovalnih središč in industrije visoke tehnologije.
Za dve pravilni pojasnitvi 2 točki, za eno 1 točka.

B1 – SVET

11. A – Brazilsko višavje
B – Gvajansko višavje
Geološko obdobje: predkambrij
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
12. *Pokrajinska enota:* Sierra / Andi / Kordiljere
Opis: Ukvarjajo se s samooskrbnim kmetijstvom/poljedelstvom. / Delajo kot najemniki in peoni na veleposestvih. / Ukvarjajo se z živinorejo (gojijo alpake, lame). / Delajo v rudnikih. / Turistom prodajajo svoje tradicionalne izdelke.
Za tri odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
13. *Pokrajina:* Atakama (Atacama)
1 točka
14. *Pojasnitev:* Zaradi prevlade evropskih priseljencev. / Naseljevali so se v podobnih podnebnih razmerah, kakor so v Evropi.
1 točka
15. *Mehika:* A, D.
Brazilija: B, C.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri 1 točka.
16. *Leto:* 1992.
Pojasnitev: Zaradi razpada socializma v evropskih državah (Rusiji) je Kuba izgubila trg. / Zaradi večje tržne konkurence so cene sladkorja padle. / Zaradi gospodarske blokade ni mogla razširiti trga na ZDA in nekatere latinskoameriške države.
Za dva odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

B2 – SVET

17. *Oblika poljedelstva*: intenzivno / samooskrbno / namakalno
Tip podnebja: monsunsko
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
18. *Vzrok*: Pridelovanje hrane ni sledilo rasti števila prebivalcev. / Velika rast prebivalstva. / Premalo hrane. / Podhranjenost (lakota) prebivalstva.
Novosti: Uvajanje odpornejših in rodovitnejših sort kulturnih rastlin (riža, pšenice, koruze). / Razširjanje uporabe umetnih gnojil in pesticidov. / Smotrnejše in učinkovitejše namakanje. / Uporaba sodobnejše mehanizacije. / Izvajanje agrarnih reform (privatizacija kmetijstva). / Možnost najemanja posojil.
Za tri odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
19. *Črka*: B.
1 točka
20. *Država*: Saudova Arabija
Razlaga: Zaradi suše so omejene možnosti za poljedelstvo, zelena revolucija pa predvideva spremembe v poljedelstvu. / Zaradi pomanjkanja padavin prevladuje nomadska živinoreja.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
21. *Pozitivna učinka*: Večji pridelek (hektarski donos) riža zaradi povečanja površin z dvojno letino riža. / Uvajanje drugih posevkov in sladkornega trsa (trsta) za domače potrebe ali trg. / Zaradi namakanja se je zmanjšal obseg nerodovitnih površin. / Zaradi večje količine hrane se je povečalo število prebivalcev v vasi.
Negativna učinka: Zaradi povečanja števila vodnjakov je večja poraba vode (podtalnice). / Zaradi večje porabe vode za namakanje lahko zmanjka pitne vode (iz podtalnice). / Opuščanje pridelave nekaterih kulturnih rastlin za domače potrebe (zelenjave). / Intenzivno obdelovanje (umetna gnojila) lahko povzroči izčrpanje prsti. / Prevelika uporaba pesticidov zastruplja prst in vodo.
Za štiri pravilne odgovore 3 točke, za tri 2 točki, za dva 1 točka.

C1 – EVROPA

22. *Srednjeevropske države*: Nemčija / Švica / Avstrija / Liechtenstein (Lihtenštajn)
Zahodnoevropske države: Nizozemska / Luksemburg / Belgija / Francija
Za šest ali pet držav 2 točki, za štiri ali tri 1 točka.
23. *Padec*: 150 m / 140–160 m
Mesto: Köln
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
24. *Črka*: C
Opis: Dolina je tektonskega nastanka. / Dolina je nastala s tektonskim ugrezanjem, ob tektonskih prelomih. / Dolina je po nastanku tektonski jarek.
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
25. *Kmetijska usmeritev*: vinogradništvo / sadjarstvo
Pojasnitev: V Zgornjerensko dolino segajo podnebni vplivi iz Sredozemlja (dolina ima smer S–J, dolina je odprta proti jugu), zato pozimi in spomladi ni stalne nevarnosti pozebe vinske trte (sadnega drevja), poleti in v začetku jeseni pa je dovolj sonca (toplote), da grozdje (sadje) dozori. / Podnebne razmere so ugodnejše zaradi toplejše mikroklimi, ki jo ustvarja Ren kot velika reka. / *Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
26. Ladja najprej prepluje (spodnji) Ren, nato njegov pritok Majno, nato (umetni) prekop do Donave in zatem reko Donavo.
Za odgovor, ki vsebuje štiri ali tri podčrtane dele plovne poti v pravilnem vrstnem redu, 2 točki, za delni odgovor, ki vsebuje dva dela plovne poti v pravilnem vrstnem redu, 1 točka.

C2 – EVROPA

27. A – Atlantski ocean
B – Severno morje
C – Rokavski preliv / La Manche / Kanal / Channel
D – Luksemburg
Za štiri odgovore 2 točki, za tri 1 točka.
28. C, D
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
29. – V Zahodni Evropi se je začela industrijska revolucija, s prodajo industrijskih izdelkov in tehnologije pa so te države obogatele in se uveljavile po svetu.
– Zahodnoevropske države so si ustvarile velike kolonialne imperije, ki so jim omogočali izkoriščanje: naravnih bogastev (surovin), delovne sile, tropskega podnebja za plantažno kmetijstvo / ter jim pomenili obsežen trg za prodajo industrijskih izdelkov.
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
30. *Naravnogeografski vzrok:* Prevladuje milo, oceansko podnebje (v Franciji tudi sredozemsko), ki omogoča daljšo vegetacijsko dobo (pašno živinorejo vse leto). / Prevladuje nižinski, uravnani relief, ki je najprimernejši za strojno obdelovanje. / Prevladujejo zelo rodovitne rjave gozdne prsti, ki omogočajo visoke hektarske donose.
Družbenogeografski vzrok: Prevladujejo razmeroma velike (specializirane, tržno usmerjene) kmetije, ki omogočajo velik zaslužek in veliko pridelavo, visok hektarski donos. / V kmetijstvu uporabljajo najsodobnejšo tehnologijo (križane sorte in pasme, umetna gnojila, škropiva, rastlinjake), zato je kmetijstvo zelo donosno in visokoproduktivno. / Država podpira kmete z velikimi subvencijami. / Več vlaganja v izobraževanje.
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
31. *Možni primeri:*
– Severna Irska (Ulster): zaradi različnih (nacionalnih, verskih, političnih) interesov prihaja do trenja med Irce in Angleži.
– Belgija: napetosti in politične krize zaradi trenja med Flamci in Valonci.
– Francija: zaradi neenakopravnega položaja (podrejenosti) konflikti med priseljenci (večinoma iz nekdanjih kolonij) in francoskimi oblastmi. / Na Korziki napetosti med avtohtonimi prebivalci in francoskimi oblastmi.
Za oba odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije)**D1 – SLOVENIJA**

1. A – Pivka
B – Dravinja
C – Ljubljana
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
2. Zaradi strmega reliefa padavinska voda ob nalivih hitro odteče. Ker so struge ozke in ne morejo odvesti vse vode, hudourniki prestopijo bregove.
Za smiselno pojasnitev 1 točka.
3. *Jesenske visoke vode in poplave so povezane z viškom padavin. / Jesenske poplave so posledica močnih in dolgotrajnih padavin. / Tla so hitreje zasičena z vodo, saj je manjše izhlapevanje. / Rastlinstvo miruje, zato je potreba po vodi manjša.*
Spomladanske visoke vode in poplave so običajno posledica taljenja snega in ledu (odjuga, taljenje snega in istočasne padavine).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
4. *Ukrepi: gradnja nasipov / poglobljanje strug / izravnavanje (reguliranje) strug / gradnja zadrževalnikov (visokih voda) / čiščenje in trebljenje obvodnega rastlinstva / gradnja razbremenilnih kanalov in prekopov*
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
5. B
1 točka
6. *Opis: Območje na prehodu, ki združuje značilnosti vodnih in kopnih površin. / Vse oblike vlažnih zemljišč, ki so trajno prepojena ali tudi zalita z vodo. / Pol kopna in pol vodna območja, kakršna so močvirja, barja, vlažni travniki, šotišča, mlake, priobalno plitvo morje ipd.*
Razlaga: So naravna čistilna naprava, v kateri se razgrajujejo škodljive snovi v vodi. / Tako kakor ledvice v človeku odstranjujejo iz telesa škodljive snovi, tako mokrišča v pokrajini čistijo onesnažene vode.
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka. (Samo naštevanje vrst mokrišč pri opisu ni dovolj.)

D2 – SLOVENIJA

7. Trditev pomeni, da se je leta 2007 v Sloveniji na 1000 prebivalcev rodilo 0,6 prebivalca več kakor jih je umrlo / da je bila v Sloveniji leta 2007 razlika med rodnostjo in smrtnostjo 0,6 ‰ v prid rodnosti.
Za natančno razlago 1 točka.
8. NE, DA, NE
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
9. *Opis lege: prometno odročna lega / obmejna lega / robna, periferna lega / odmaknjenost od večjih središč*
Opis reliefa: lega v hribovitem svetu / višje nadmorske višine / razgiban, strm relief
Za dva pravilna opisa 2 točki, za enega 1 točka.
10. *Vzrok: Mlado prebivalstvo se je odselilo, ostali so starejši. / Rodnost je zelo nizka ali je sploh ni in zato prevladuje starejše prebivalstvo. / Pričakovana življenjska doba starejših se daljša.*
Posledica: Naselje bo izgubilo prebivalstvo in začelo počasi propadati. / Deagrarizacija zaradi pomanjkanja delovne sile. / Hiše ostajajo prazne. / Prazne hiše bodo spremenili v počitniška bivališča.
Za pravilen opis vzroka in posledice 2 točki, za en pravilen odgovor 1 točka.

11. *Naravni prirastek* bo negativen / bo upadal.
Pojasnitev: Zaradi staranja prebivalstva bo povečana obremenitev gospodarstva s prispevki za vzdrževanje ostarelega prebivalstva. / Večji delež starejšega prebivalstva bo dodatno obremenil socialni in pokojninski sistem. / Zaradi znižanja števila mladega prebivalstva bo primanjkovalo delovne sile v nekaterih poklicih. / Upadanje deleža mladega prebivalstva bo vplivalo na zmanjšanje števila aktivnega prebivalstva.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva 2 točki, za enega 1 točka.

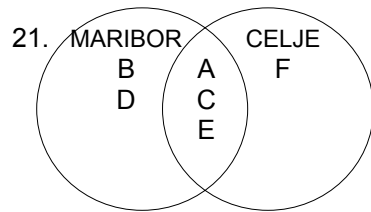
E1 – SLOVENIJA

12. DA, NE, DA, DA
Za štiri ali tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
13. *Bioklimatski višinski pas:* alpski pas
Opis: Pobočja B so severna, osojna, kjer so nižje temperature kakor na strani A. / Stran B je severna, z manj sonca kakor prisojna stran A, kjer je več sončnega sevanja ter zato toplejše in ugodnejše za rast. / Severna stran, stran B je bolj strma in prepadna kakor južna, stran A.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
14. Fen / karavanški fen
1 točka
15. *Oblika naselja:* samotna kmetija / samnja
Opis: Razgibana pokrajina s pomanjkanjem ravninskega sveta in obdelovalnih površin. / Visoke nadmorske višine in hladnejše podnebje otežujejo gojenje poljedelskih kultur. / Zaradi velikih naklonov zemljišč je omejena uporaba mehanizacije. / Zaradi velike strmine pobočij je značilna erozija prsti. / Tanka plast prsti na strmi podlagi omejuje možnosti obdelovanja zemljišč. / Na silikatni podlagi so kisle prsti s slabšimi možnostmi za moderno kmetovanje. / Velika gozdnatost.
Za tri pravilne odgovore 3 točke, za dva odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
16. *Dejavnost:* rudarstvo / pridobivanje svinca in cinka / fužine / železarstvo
Pojasnitev: Zaradi dimnih izpustov topilnice svinca in cinka je na bližnjih pobočjih propadel gozd, rastlinstvo. / Na strmih pobočjih se je zaradi uničenega rastlinstva in erozije pojavilo golo površje. / Industrijski obrati: separacija in talilnica, so s svojo dejavnostjo zelo poškodovali, degradirali bližnjo okolico in rastlinstvo.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

E2 – SLOVENIJA

17. Murska Sobota.
1 točka
18. *Ime reke:* Savinja
Ime regije: Vitanjske Karavanke
Za oba pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
19. *Leto:* 1900
Pojasnitev: Po zgraditvi Južne železnice se je začel hitrejši industrijski razvoj, kar je povzročilo priseljevanje in večanje števila prebivalcev. / Zaradi industrializacije se je priseljevalo zgolj mlado prebivalstvo, kar pomeni večjo rodnost in več prebivalcev.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
20. *Razlaga:* Murska Sobota ni bila del industrijskega polmeseca. / Murska Sobota ni dobila železniške povezave (Južne železnice). / Bile so slabe možnosti za zaposlovanje. / Obmejnost (robna lega).
Opis: Politika policentričnega razvoja. / Industrializacija mest zunaj industrijskega polmeseca. / Izboljšanje infrastrukture.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

Za šest pravih odgovorov **3 točke**, za pet 2 točki, za štiri ali tri 1 točka.